

NIEUWSBRIEF FLORON-FWT, NR.7, NOVEMBER 1992

DISTRICT TWENTE e.o.

www.fwtwente.nl

REDACTIE: Otto Zijlstra (districtscoördinator FLORON). E-mail: ogzijlstra@zon-net.nl
Pieter Stolwijk (coördinator Floristische Werkgroep Twente). E-mail: fwt@fwtwente.nl
Jacques Bielen E-mail: jwbielen@xs4all.nl

[O.G. ZIJLSTRA](#)

[O.G. ZIJLSTRA](#)

[P.F. STOLWIJK](#)

Red.

[O.G. ZIJLSTRA](#)

Geelbloeiende kruisbloemigen in Twente (1), p.1

Gesteeld sterrekroos, nieuw voor Nederland, p.6

Liefdegras in Twente, p.8

Najaarsbijeenkomst, p.11

Cultivar(en), p.11

Geelbloeiende kruisbloemigen in Twente (1)

O.G. Zijlstra

Geelbloeiende kruisbloemigen: een niet erg populaire groep van planten. Het merendeel is gebonden aan plaatsen waar de mens gerommeld heeft en veel soorten zijn dus te vinden in het stedelijk gebied. De groep staat bekend als lastig te determineren, maar dat is slechts ten dele waar: bij normaal ontwikkelde planten met zowel bloemen als rijpe vruchten is met enig loep- en meetwerk bijna altijd tot een juiste determinatie te komen.

De 30 soorten die we tot nu toe in Twente wild, verwilderd of adventief hebben aangetroffen, worden in deze en de volgende nieuwsbrief groepsgewijs behandeld, volgens onderstaande sleutel. In dit nummer komen aan bod: soorten met vruchten die minder dan 4 keer zo lang als breed zijn, en soorten met (half-)stengelomvattende bovenste bladen. De resterende soorten (Groep D, E en F) komen in de volgende nieuwsbrief aan de beurt.

Sleutel

Vrucht minder dan 4 keer zo lang als breed.

- bovenste bladen met duidelijke oortjes stengelomvattend

..... GROEP A

- bladen zonder duidelijke oortjes, niet stengelomvattend

..... GROEP B

Vrucht meer dan 4 keer zo lang als breed.

- bovenste bladen met duidelijke oortjes (half-)stengelomvattend

..... GROEP C

- bladen zonder duidelijke oortjes, niet stengelomvattend

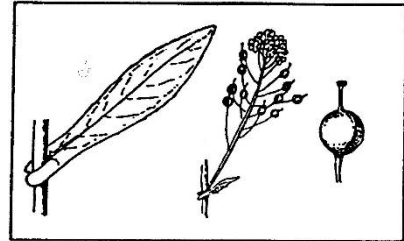
..... GROEP D, E en F

GROEP A VRUCHT MINDER DAN 4 KEER ZO LANG ALS BREED.
BLADEN MET DUIDELIJKE OORTJES STENGELOMVATTEND.

1. Vruchten op schuin omhooggerichte steeltjes.

- ◆ Stengelbladen langwerpig, zwak getand.
Vrucht (bijna) bolrond, ca 3 mm, met een tot 2 mm lange stijl. Plant met kruipende wortelstokken, vaak in grote groepen groeiend.

Bij ons tot voor kort alleen bekend van Hengelo. De laatste 2 jaar is de soort al in zes nieuwe km-blokken aangetroffen, steeds in grazige bermen (Beckum, Hengelo en Wierden).

.....Oostenrijkse kers (*Rorippa austriaca*)

Opm.: Gele waterkers (*R. amphibia*) heeft soms stengelbladen met kleine oortjes. Onderscheidt zich o.a. door recht afstaande tot teruggerichte vruchtsteeltjes. Is bovendien een plant van uitgesproken natte standplaatsen.

- ◆ Stengelbladen (behalve soms de bovenste) diep veervormig ingesneden.
Vrucht elliptisch, 3,5 - 8 mm lang, met een ca 1,5 mm lange stijl. Plant met kruipende wortelstokken, vaak grote 'haarden' vormend in bermen. Zeldzame bastaard van Oostenrijkse kers (*Rorippa austriaca*) en Akkerkers (*R. sylvestris*).

Bij ons voor het eerst in 1988 (Enschede). In 1991 bij Hengelo, dit jaar bij Bentelo.

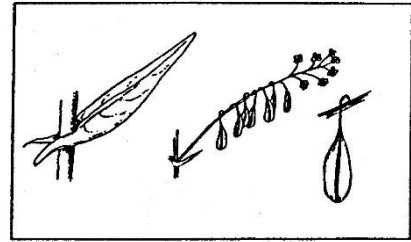
..... Valse akkerkers (*Rorippa x armoracioides*)

Opm.: Moeraskers (*R. palustris*) heeft soms kleine oortjes, maar is onmiskenbaar door haar kleine kroonbladen, die even lang zijn als de kelkbladen. Bij *Rorippa x armoracioides* zijn deze minstens 1,5 keer zo groot als de kelk.

2. Vruchten op omlaag gebogen steeltjes, hangend.

- ◆ Vrucht afgeplat, met brede vleugels, 11 - 20 mm lang. Bij rijpheid zwart wordend. Bovenste bladen pijlvormig (met spitse oortjes) stengelomvattend, net als de de gesteelde rozetbladen langwerpiger en min of meer gaafrandig. Plant van zonnige, droge plaatsen langs de grote rivieren.

Bij ons sinds 1990 bekend van één locatie aan het Twentekanaal, ten westen van Goor.

.....Wede (*Isatis tinctoria*)

**GROEP B VRUCHT MINDER DAN 4 KEER ZO LANG ALS BREED.
BLADEN ZONDER DUIDELIJKE OORTJES, NIET STENGELOMVATTEND.**

1. Vruchtstelen en stengel ruw door gele tot zwarte klierknobbels. Vrucht wrattig.

- ◆ Vrucht onregelmatig eivormig, 0,5 - 1 cm lang. Middelste stengelbladen met 1 - 3 paar zijslippen en een grote spiesvormige eindlob. Plant vaak sterk vertakt.

Alleen bekend van een autosloopterrein in het havengebied van Enschede, sinds 1987. Rode lijst 3.

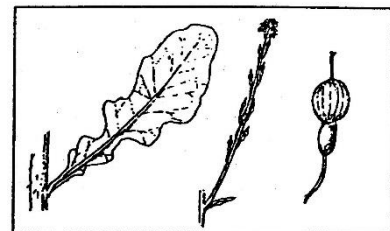
..... Grote hardvrucht (*Bunias orientalis*)

2. Vruchtstelen en stengels zonder klierknobbels. Vrucht niet wrattig.

- ◆ Vrucht opvallend 2-ledig, het onderste cilindrisch, het bovenste grotere deel bolvormig, met een 1 - 3 mm lange stijl.

- Vrucht 4 - 10 mm lang, tegen de stengel aangedrukt. Kroonbladen lichtgeel. Onderste bladen vaak aan de voet diep ingesneden, de bovenste getand-gezaagd. Plant van ruderaal plaatsen.

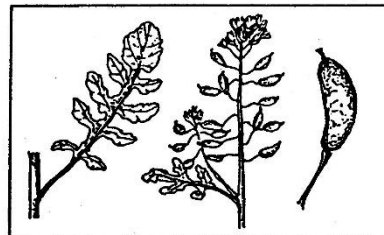
Voor het eerst door ons aangetroffen in 1978. Nu vrij algemeen in Enschede en Hengelo en zich uitbreidend.

..... Bolletjesraket (*Rapistrum rugosum*)

- ◆ Vrucht elliptisch, niet 2-ledig.

- Kroonbladen even lang als de kelkbladen, 1,5 - 3 mm lang. Vrucht ca 3 maal zo lang als breed, 5 - 10 mm. Bladen diep ingesneden, vaak tot op de middennerf (veerdelig). Plant eenjarig.

Algemene pionier van vochtige, stikstofrijke, open grond.

..... Moeraskers (*Rorippa palustris*)

- Kroonbladen ruim 1,5 keer zo lang als de kelkbladen, 3,5 - 6 mm lang. Vrucht ca 2 maal zo lang als breed, 3 - 6 mm. Onderste bladen snel afvallend, diep ingesneden. Middelste en bovenste bladen gezaagd-getand. Plant overblijvend.

Algemene soort van waterkanten. Ook in broekbosjes.

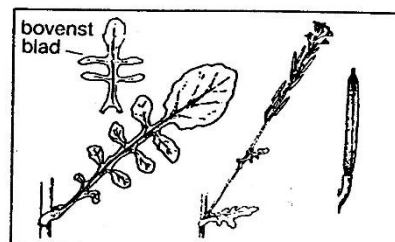
..... Gele waterkers (*Rorippa amphibia*)

GROEP C VRUCHT MEER DAN 4 KEER ZO LANG ALS BREED, LIJNVORMIG. BOVENSTE BLADEN MET DUIDELIJKE OORTJES, (HALF-)STENGELOMVATTEND.

1. Vrucht 1,5 - 3 cm lang, met een tot 3 mm lange stijl.

- ◆ Bovenste stengelbladen met 2-3 paar zijslippen, de eindlob smal. Vruchtstelen dik, bijna net zo dik als de vrucht.

- Vrucht rechtopstaand, met een tot 1,5 mm lange stijl. Oortjes van de bovenste bladen met wimperhaartjes. Bloemknoppen vaak bruin aangelopen. Eerste vondst bij ons in 1987, bij Enschede. Tot nu toe al in 6 km-blokken aangetroffen. Soort van akkerranden en open plekken in bermen.

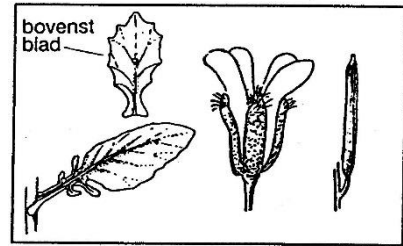

..... Bitter barbarakruid (*Barbarea intermedia*)

- ◆ Bovenste stengelbladen ongedeeld of met 1 paar zijslippen (en dan met een brede eindlob). Vruchtstelen dun, ongeveer half keer zo dik als de vrucht.

- Kelkbladen aan de top met met haartjes. Vrucht rechtopstaand, met een dikke, tot 1,5 mm lange stijl. Bovenste stengelbladen ongedeeld.

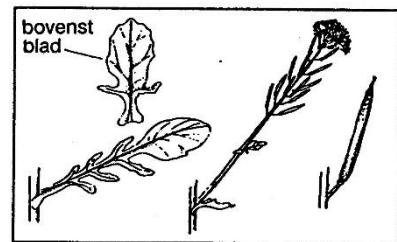
Vanouds een begeleider van de Dinkel en de Regge. Ook veel langs de zijtak Twentekanaal en het Kanaal Almelo-Nordhorn. Vooral in oevervegetaties, maar langs de Dinkel ook in 's winters overstroomde bossjes.

.....Stijf barbarakruid (*Barbarea stricta*)

- Kelkbladen kaal. Vrucht schuin afstaand, met een dunne, 2 - 3,5 mm lange stijl. Bovenste stengelbladen ongedeeld of met 1 paar zijslippen.

In Twente is deze plant recent aan een sterke opmars bezig. Ze is te vinden in omgewerkte bermen, overhoekjes e.d. Ook langs slootkanten.

.....Gewoon barbarakruid (*Barbarea vulgaris*)

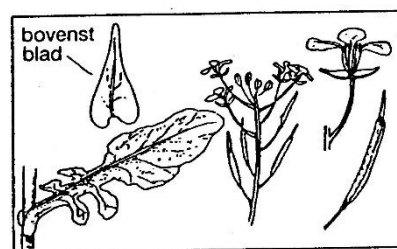
Opm.: Wij vinden af en toe exemplaren van deze soort met gewimperde oortjes. Sommige auteurs geven dit kenmerk uitsluitend voor Bitter barbarakruid (*B. intermedia*).

2. Vrucht langer dan 3,5 cm.

- ◆ Vrucht afstaand, niet tegen de stengel aangedrukt, met een 5 - 20 mm lange kegelvormige snavel.

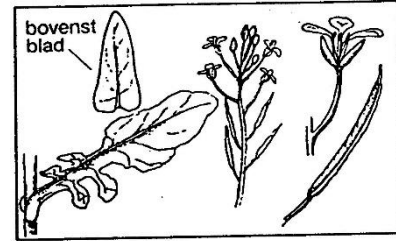
- Geopende bloemen op dezelfde hoogte als de bloemknoppen of boven deze uitreikend. Kroonbladen 6,5 - 12 mm. Kelkbladen uiteindelijk recht afstaand. Vrucht 3,5 - 7 cm, met een 1 - 2 cm lange snavel. Bovenste bladen blauwgroen, de onderste groen.

Regelmatig verwilderd aan te treffen op gestoorde plaatsen, vooral in omgewerkte bermen.

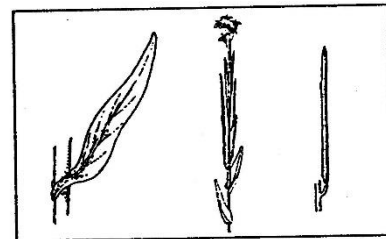
..... Raapzaad (*Brassica rapa*)

- Geopende bloemen niet boven de bloemknoppen uitreikend. Kroonbladen 12 - 18 mm. Kelkbladen uiteindelijk schuin omhoog staand. Vrucht 5 - 10 cm, met een 0,5 - 1,5 cm lange snavel. Alle bladen blauwgroen. Vaak verwilderd in bermen.

..... Koolzaad (*Brassica napus*)

- ◆ Vrucht rechtopstaand, tegen de stengel aangedrukt, met een korte, ca 1 mm lange stijl.
- Vrucht 4 - 7 cm lang, vierkantig, dun. Bloemen zeer bleek, geelwit. Plant onderaan behaard en met getande of ingesneden rozetbladen, naar boven toe plotseling kaal en blauwgroen. Plant tweejarig.

In Nederland een zeldzame berm- en zoomplant van het rivierengebied; daarbuiten op enkele plaatsen ingeburgerd. Bij ons aan het spoor ten oosten van Oldenzaal.

..... Torenkruid (*Arabis glabra*)

Gesteeld sterrekroos (*Callitriche brutia* PETAGNA), nieuw voor Nederland

O.G. Zijlstra

Inleiding

Tijdens onze excursie bij Gramsbergen op 22 juni 1991 vonden we op de oever van een plasje een landvorm van een Sterrekroossoort, waarvan de vruchten zonder uitzondering duidelijk gesteeld waren (**fig.2**).

Materiaal werd verzameld en vergeleken met herbariummateriaal van het Rijks-herbarium te Leiden. Na determinatie met het standaardwerk over het geslacht Sterrekroos in Europa, 'Les callitriches. Espèces de France et taxa nouveaux d 'Europe', bleek het Gesteeld sterrekroos (*Callitriche brutia* PETAGNA) te betreffen, een soort die niet eerder met zekerheid in ons land was aangetroffen.

Gesteeld sterrekroos en Haaksterrekroos

Gesteeld sterrekroos lijkt in habitus sterk op een tengere Haaksterrekroos (*Callitriche hamulata* KOCH), waar ze nauw aan verwant is. Bij beide soorten vindt bestuiving onder water plaats, of, bij de landvormen, in een waterdruppel. De lange

omlaaggebogen stijlen van de vrouwelijke bloemen en de vruchten met aanliggende teruggeslagen stijlresten hebben ze gemeen, evenals het kleurloze stuifmeel.

De verschillen tussen de beide soorten komen het duidelijkst naar voren bij de landvormen. Gesteeld sterrekroos heeft dan vruchten die alle gesteeld zijn. Landvormen van Haaksterrekroos hebben bij uitzondering een enkele kortgesteelde vrucht.

De vruchtsteeltjes van het bij Gramsbergen verzamelde materiaal bleken gemiddeld 2,3 mm lang, het langste 3,2 mm. De literatuur vermeldt een lengte tot 13 mm.

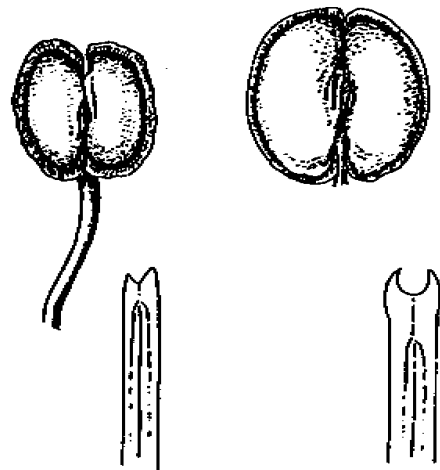

Fig. 1 C. brutia

C. hamulata

De rijpe vruchten zijn in zijaanzicht vaak iets langer dan breed, soms bijna cirkelrond, 1,0 - 1,4 mm lang en 1,0 - 1,2 mm breed. De deelvruchtjes zijn vrij breed gevleugeld, 0,1 mm of meer. Bij Haaksterrekroos zijn de vruchten in zijaanzicht praktisch cirkelrond, en gemiddeld iets groter, 1,2 - 1,5 mm. Haar deelvruchtjes zijn smaller gevleugeld, de vleugels minder dan 0,1 mm breed (**fig.1**).

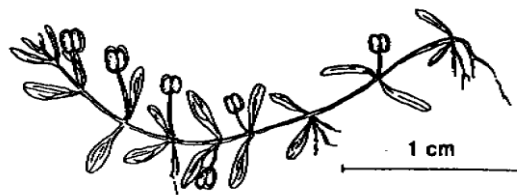

Fig. 2 Callitriche brutia

In hun watervormen zijn de twee moeilijker van elkaar te onderscheiden. Beide soorten hebben dan zittende vruchten. De drijvende rozetbladen zijn bij beide smal elliptisch tot spatelvormig, de ondergedoken bladen lijnvormig. Aan de toppen van deze lijnvormige bladen is een kenmerkend verschil waar te nemen. Bij Haaksterrekroos zijn deze enigszins verbreed, en vertonen een diepe uitranding. De bladtoppen lijken hierdoor op een croissant of de bek van een nijptang. Gesteeld sterrekroos heeft geen verbrede bladtoppen. De uitranding is bij haar ondiep en vaak asymmetrisch (**fig.1**).

Beschrijving van de groeiplaats

Gesteeld sterrekroos groeit ten oosten van Gramsbergen, nog net op Nederlands grondgebied, in een plasje van ca 90 m lang bij 20 m breed. Het plasje is ontstaan na de aanleg van een dijk langs de Vecht, waarbij een voormalige meander van dit riviertje in drieën werd gesneden. Pal ten zuiden van deze dijk ligt het

watertje. In het midden ervan drijven Witte waterlelies (*Nymphaea alba*). De zuidzijde is voornamelijk begroeid met Riet (*Phragmites australis*) en Grote Lisdodde (*Typha latifolia*). In de westpunt staan enkele Zwarte elzen (*Alnus glutinosa*) en wilgestruiken (*Salix spec.*) op de oever. De noordoever is voor driekwart afgezet met prikkeldraad en daar begroeid met een vegetatie van hoofdzakelijk Rietgras (*Phalaris arundinacea*), Pitrus (*Juncus effusus*) en Moerasandoorn (*Stachys palustris*). Het niet afgezette deel van deze oever, ca 20 m lang, blijft 's zomers min of meer onbegroeid omdat de grond steeds vertrapt wordt door vee, dat geweid wordt in de omringende graslanden en hier komt drinken. Op deze opengetrapte, vochtige en zandige grond troffen we tijdens de eerdergenoemde excursie in 1991 meerdere plakkaatjes Gesteeld sterrekroos aan, begeleid door onder meer Gevleugeld sterrekroos (*Callitriche stagnalis*) en Beekpunge (*Veronica beccabunga*).

Ecologie en verspreiding in Europa

Volgens Schotsman is Gesteeld sterrekroos gebonden aan al dan niet kalkhoudende zandbodems. In haar watervorm is ze uitsluitend aangetroffen in kleine ondiepe plassen, poelen e.d. met stilstaand, zoet (zelden brak) water.

Gesteeld sterrekroos heeft in Europa een mediterrane en atlantische verspreiding. Ze komt in Zuid-Europa oostwaarts tot in Italië voor. Haar atlantische areaal strekt zich uit van Portugal tot Noorwegen. Binnen dit areaal was ze tot nu toe alleen van Nederland nog niet bekend.

Door haar grote gelijkenis, vooral in haar watervorm, met Haaksterrekroos en de doorgaans geringe belangstelling voor Sterrekroos in het algemeen, is geen nauwkeurig beeld van de verspreiding van de soort te geven.

Deze vondst van Gesteeld sterrekroos kan een aansporing zijn om het geslacht Sterrekroos, hoe lastig het ook is, nauwkeurig te bekijken.

Literatuur

H.D. SCHOTSMAN (1967). Les callitriches. Espèces de France et taxa nouveaux d'Europe. Parijs.

H.D. SCHOTSMAN (1972). Callitriche L. In: T.G. Tutin e.a., Flora Europaea 3, pp. 123-126. Cambridge.

C.A. STACE (1991). Callitriche L. In: New Flora of the British Isles, pp. 690-694. Cambridge.

Liefdegras in Twente

P.F. Stolwijk

Woont u in een stad of dorp? In een straat met druk verkeer? Is de straat wellicht geplaveid met ouderwetse klinkers? Dan is er een gerede kans dat ook bij u het Straatliefdegras (*Eragrostis pilosa*) aan te treffen is.

De eerste melding van dit gras (onder de naam *Eragrostis multicaulis*) in Twente stamt uit 1977. Hoewel de vinder (Eddy Weeda) de vondst later herroept, omdat

het verzamelde materiaal Klein liefdegras (*Eragrostis minor*, syn. *E. poaeoides*) bleek te zijn, lijkt het me niet onwaarschijnlijk dat ter plaatse ook toen al Straatliefdegras aanwezig was.

Zelf leerde ik de beide soorten in 1981 kennen in Rotterdam. Straatliefdegras was hier sinds 1958 bekend, Klein liefdegras al tientallen jaren langer, maar ze breidden zich nauwelijks landelijk uit. In de Atlas van de Nederlandse Flora deel 1 (1978) staan 10 atlasblokken voor Straatliefdegras en 8 atlasblokken voor Klein liefdegras.

Verdere literatuur en kaartjes in Gorteria 11, p. 79-86 (uitbreiding in Zeeland) en Gorteria 11, p. 106-113 (snelle toename in Midden-Nederland). (1982). In de Atlas van de Nederlandse Flora deel 2 (1985), p. 36, is een kaartje gepubliceerd waaruit de snelle toename duidelijk wordt van Straatliefdegras in de jaren 1980-1984.

Mijn eerste vondst van Straatliefdegras in Twente deed ik vlug nadat ik de soorten had leren kennen: september 1981 Borne, station; Hengelo, station; Enschede, Schiffstraat; Almelo, buitenhaven; en bij Rijssen in wielsporen van een parkeerplaats. In 1983 bleek de soort al op zoveel plaatsen te vinden te zijn (soms reeds in grote aantallen), dat ik er geen melding meer van maakte in de jaarlijkse lijst bijzondere vondsten van de Floristische Werkgroep: Delden, Diepenheim, Goor, Markelo, Holten, Nijverdal, Haaksbergen, Losser, Oldenzaal, enz. In Enschede werd ze zelfs zeer algemeen. In het noorden en oosten van Twente kon ik de soort in 1988, ondanks gericht zoeken (Vriezenveen, Denekamp, Ootmarsum) niet vinden, evenmin als bijvoorbeeld in Boekelo en Beckum.

De opmars van Straatliefdegras is echter verder gegaan; ze heeft nu alle delen van Twente bereikt. Van alle plaatsen die ik op deze soort heb onderzocht, slaagde ik alleen in Kloosterhaar niet. (**kaart 1**). Vele open plekken kunnen ongetwijfeld nog worden ingevuld; ik ben nog niet overal geweest!

Klein liefdegras (**kaart 2**) heeft in Twente niet het succes weten te bereiken van het Straatliefdegras. Behalve in Hengelo (1981) ontdekte ik ook in het centrum van Enschede in 1982 verschillende vindplaatsen, maar die waren enige jaren later verdwenen. In Hengelo is de soort sterk achteruitgegaan; nog slechts enige planten zijn achter het station te vinden, bij de hoofdingang van de MTS. (Straatliefdegras is hier echter massaal aanwezig.) Verder wordt de soort nog aangetroffen in Almelo (sinds 1984) en Wierden (sinds 1985). In de Achterhoek daarentegen is deze soort op de meeste stations (perron) te vinden. Op het stationsplein staat dan vaak Straatliefdegras.

Waar vinden we deze soorten?

Voornamelijk tussen de voegen van bakstenen plaveisel, vooral in druk bereden straten; tussen trottoirtegels en op vluchtheuvels; tussen het grind van spoorwegterreinen (vooral Klein liefdegras¹). Een enkele maal ook in perkjes.

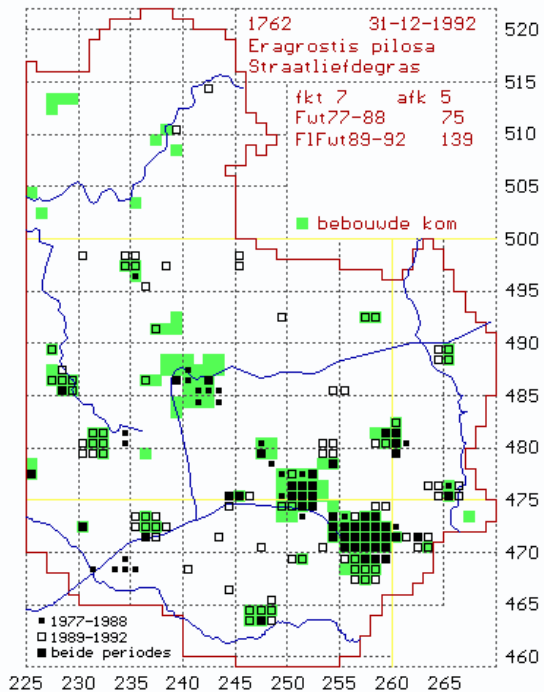
---

¹ Klein liefdegras hebben we ook meermalen gevonden aan de Rijn en Waal, op zandstrandjes, samen met o.a. Liggende ganzevoet (*Chenopodium pumilio*).

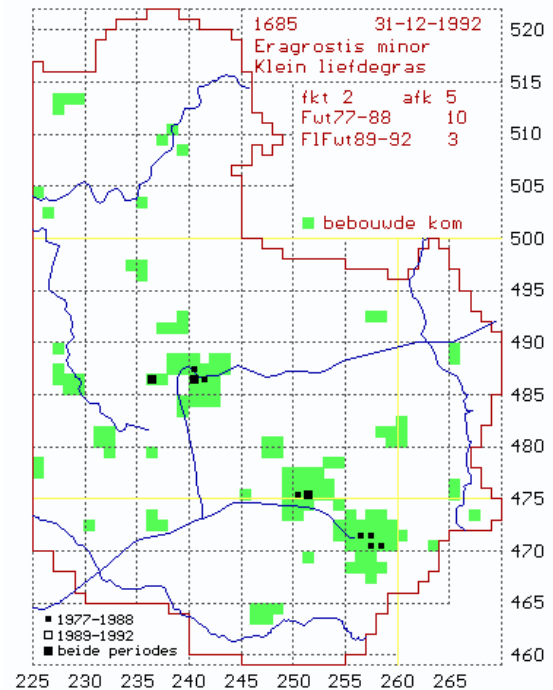
Hoe de planten te herkennen?

Van de in soortgelijke situaties groeiende grassen zijn de Liefdegrassen te onderscheiden aan de volgende kenmerken.

- De plant is eenjarig, meestal tamelijk klein (5 - 20 cm bij niet stukgereden exemplaren) en heeft een tongetje (overgang van bladschede naar bladschijf), dat bestaat uit haren. De stengels zijn meestal liggend-opstijgend en vormen een krans.
- De bloeiwijze is een pluim. De aartjes zijn smal, de kelkkafjes zijn veel korter dan het 4 - 10 (- 18) bloemen tellende aartje. Alle kafjes zijn ongenaald. De bloeitijd is laat, meestal vanaf juli.

Kaart 1

Kaart 2

Klein liefdegras is makkelijk te onderscheiden van Straatliefdegras doordat de bladrand en delen van de bloeiwijze zijn bezet met putjes (zittende kliertjes). De bladschede is geheel behaard (bij Straatliefdegras kaal behalve bij de overgang van bladschede naar bladschijf).

In zeer korte tijd heeft Straatliefdegras in veel van onze straten het Straatgras (*Poa annua*) meer of minder verdrongen. De meeste plantenliefhebbers oefenen hun hobby echter meestal in het vrije veld uit, zodat deze verandering hun veelal is ontgaan.

Kijk eens in uw buurt rond. En als u denkt melding te kunnen maken van een van de genoemde soorten, stuur dan een plant mee ter controle.

Najaarsbijeenkomst op 21 november

Hierbij worden jullie uitgenodigd voor onze najaarsbijeenkomst op zaterdag 21 november, 's morgens om 10.00 uur in het Natuurmuseum te Enschede, M.H. Tromplaan 19.

De bijeenkomst is speciaal bedoeld voor het inleveren van de streeplijsten van dit jaar. Verder willen we de ochtend besteden aan o.a. het bekijken van (herbarium)materiaal van bijzondere soorten en van nog niet op naam gebrachte planten, waarvan we hopen dat jullie ze mee zullen brengen.

Eenieder die niet aanwezig kan zijn, willen we verzoeken zijn of haar streeplijsten in elk geval vóór 21 november te sturen aan Otto Zijlstra, Pieter Stolwijk of Jacques Bielen.

Cultivar(en)

O.G. Zijlstra

Uit het verslag van de excursie bij Fleringen op 25 mei 1991 ([Nieuwsbrief 6](#)):

"Op de grachtmuur (van Herinckhave) werd naast Gewone eikvaren (*Polypodium vulgare*) en Smalle stekelvaren (*Dryopteris carthusiana*) een ons onbekend varentje aangetroffen. Omdat er nog geen sporen aanwezig waren, kon het niet gedetermineerd worden."

Het vervolg: de tijdens de excursie verzamelde veer werd gestuurd naar een deskundige die er geen raad mee wist. Ook een andere kenner kon er geen naam aan geven. Op het eerste gezicht lijkt het varentje op Steenbreekvaren (*Asplenium trichomanes*) of Groensteel (*Asplenium viride*). De zijblaadjes zijn echter niet ovaal, maar breed waaiervormig en regelmatig ondiep ingesneden. Ook de stand van deze zijblaadjes ten opzichte van de bladspil is anders dan bij *Asplenium*. Kortom: een intrigerende kwestie, die om opheldering vroeg! Dus dienden er, om determinatie mogelijk te maken, sporen verzameld te worden. Bij een eerste poging daartoe, in oktober 1991, bleken de veren al afgestorven te zijn. In juni van dit jaar moest het er dan van komen: twee zichzelf respecterende floristen, waaronder ondergetekende, begaven zich naar Herinckhave. Het enige exemplaar van het varentje bleek gelukkig nog aanwezig en werd ter plaatse aan het nodige onderzoek onderworpen. Helaas waren opnieuw geen sporen gevormd, en was het dus nog niet duidelijk of we hier met een nieuwe varensoort voor Nederland van doen hadden.

Terwijl we hierover druk in discussie waren, werden we uit de droom geholpen door de nieuwsgierige bewoonster, die zich afvroeg waarom wij al een half uur lang in de weer waren met dat leuke varentje, dat ze enkele jaren terug gekocht had bij een kweker, en dat haar man in een spleet van de grachtmuur had geplant ... !

De naam weten we nog steeds niet.
